יציאות

[6]השבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים [א]פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור: פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכנים בעל הבית חייב והעני פטור: פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורין [ב]פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהם פטורין: **גמ'** [ג]תנן התם שבועות שתים שהן ארבע

ידיעות

יציאות השבת שתים שהן ארבע. הקשה ריב"ץ דדיני הוצאות שבת היה לו לשנות גבי אבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן (דף עג.) דהתם קתני אבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני הוצאה לבסוף והוה ליה להתחיל כסדר בדברים דמיירי בע"ש מבעוד יום כגון לא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה אין שורין דיו וסמנין ואין צולין בשר ואח"כ במה מדליקין וכירה ובמה טומנין שהם דברים הנוהגים עם חשיכה ואח"כ במה בהמה ובמה אשה יוצאה דברים הנוהגים בשבת עצמו ושוב אבות מלאכות של שבת ודרך התנא לשנות כסדר זה כמו שמצינו בפסחים דמתחיל בליל י"ד ושוב ביו"ד ושוב בשחיטת פסחים שהוא בין הערבים ואחר כך שונה מאכילת פסחים שהוא בלילה וכן ביומא מתחיל בז' ימי' קוד' יה"כ ואח"כ בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ותירץ דהוצאה חביבא ליה לתלמודי משום דממשנה זו שמעינן כמה דברים הוצאה והכנסה דעני ועשיר ודבעי' עקירה והנחה ושניים שעשאוה פטורין וידו של אדם חשובה לו כד' על ד' וידו של אדם אינה לא כרה"י ולא כרה"ר ור"ת מפרש דדבר ההוה רגיל הש"ס לשנות תחילה וכן במס' ב"ק (דף ב.) השור והבור המבעה והכבער ולא [ד] נקט כסדר הפרשה וכן מפרש רב האי גבי ד' צריכין להודות בפרק הרואה (ברכות דף נד:) דלא נקט הש"ס כסדר הפסוק ועוד מפרש ר"ת דפתח ביציאות משום דבעי למימר לא יצא החייט במחטו[א] אע"ג דלא שנה המלבן משום אין נותנין כלים לכובס ולא המבעיר משום [ב]במה טומנין[ג] הוצאה הוצרך לשנות טפי[ד] משום דמלאכה גרועה היא כמו שאפרש: **יציאות.** הוצאות הוה ליה למתני אלא נקט יציאות לישנא דקרא אל יצא איש ממקומו (שמות טז) ודרשינן מינה (עירובין דף יז:) הוצאה אל יצא עם הכלי ללקט המן: **שתים** שהן **ארבע בפנים.** כן נראה כמו שמפרש רש"י כאן דמבפנים היינו לבעה"ב העומד בפנים ובחוץ היינו לעני העומד בחוץ שתים הוצאות והכנסות דחיוב שהן ד' הוצאות והכנסות דפטור ובשבועות [ה] פרש"י בפנים היינו הכנסות פנים שנים דחיוב דעני ועשיר ושנים דפטור ובחוץ היינו הוצאות חוץ [א] ואין נראה מדפירש מילי דעני לחוד ומילי דעשיר לחוד משמע כפי שפירש כאן ולפי' דהתם לא היה לו לערב הוצאות והכנסות יחד ומיהו שמא לפי שהיה צריך להאריך אם היה בא לפרש הוצאות לבד [ו] [והכנסו' לבד] מ"מ אין נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות וקמפרש הכנסות לאחר ולא דייק מדקתני בפנים: **פשט בעה"ב את ידו כו'.** תימה לר"י אמאי צריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב[ז] וכן בריש שבועות דמפרש בגמרא (דף ג. ופס) שתים דעני ודבעל הבית מה שייך לקרותו שתים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיצטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא מרה"ר לרה"י[ח] ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מבעה"ב ולא בעה"ב מעני ותדע[ט] מדאיצטריך תרי קראי בהוצאה כדנפקא לן בריש הזורק (לקמן דף לו: ופס) מויכלא העם מהביא ובספ"ק דעירובין (דף יח:) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אל יצא איש ממקומו אל יוציא [י] והתם פירשתי[יא] והיינו משום דמלאכה גרועה היא איצטריך תרוייהו חד לעני וחד לעשיר [יב] וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלא אבות בלבד[יג] ובתולדות דהוצאה[יד] בעי' שיהא במשכן דתנן בהזורק (דף לו.) שתי גזוזטראות זו כנגד זו המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכך היתה עבודת לויס ובריש הזורק (ג"ז פס:) נמי בעי הזורק ד' אמות ברה"ר מגלן ודחיק לאשכחינהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמירי לה וכל אלו תולדה דהוצאה נינהו ולא אבות אלין אבות אלא מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י א) וא"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה צריך תו לקמן בהזורק (דף לו:) לפרושי דסברא הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי[יב] דהזורק ד' אמות ברה"ר משמע דאי הוה משכחת לה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא סברא[יג] וי"ל דאיצטריך סברא להכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהס העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דליכא סברא אמאי איצטריך בבמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דתנא ליה מידי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל תוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בהדיא איצטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני בריש בברייתא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמוך קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שבועות שתים שהן ארבע.** בריש שבועות (דף ג.) מפרש שתים אוכל ולא אוכל דכתיב בהדיא בקרא להרע או להיטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דאתי מדרשא והא דלא מפר' שהן ד' אזרוק ולא אזרוק והוה אתיא כולה כרבי ישמעאל ולא הוה צריך לאוקומי בתרי תנאי[יד] משום דמתני' בפ"ג (דף יט:) תנן בהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי[טו] וא"ת אמאי לא קתני שתים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוק זרקתי ולא זרקתי ונראה דלכך פירש רש"י בריש שבועות שאינו שונה אלא דבר וחילופו ור' יצחק תירץ דלא נקט אלא אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אבל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חש למיתני וא"ת וגבי שבת אמאי קתני שתים שהן ד' ותו לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף לו:) וזורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלא הכנסה [ט] דדמיא להוצאה שהוא מרה"י לרה"ר לאפוקי מושיט ומעביר שהוא מרה"י לרה"י וזריקה נמי לא דמיא להוצאה שזה בהולכה ביד וזה בזריקה:

ידיעות

יציאות השבת. הוצאות שמרשות לרשות האמורות לשבת ובגמ' [ד] מפרש דהכנסות נמי קא קרי יציאות הואיל ומוציא מרשות לרשות: **שתים שהן ארבע בפנים.** לאותן העומדים בפנים שתים מן התורה הוצאה והכנסה דבע"ה ובפ' הזורק (לקמן לו:) בריש נפקא לן מויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו'[ה] לא תפיקו מרה"י לר"ה להביא נדבה למחנה לויה ויום השבת היה כדיליף התם ועל שתים אלו חייב חטאת על שגגתו ועל זדונו כרת ועל התראתו סקילה וכן בכל מלאכת שבת: **שהן ארבע.** מדבריהם הוסיפו שתים לאסור לכתחלה ואם עשה פטור ולקמן מפרש להו וחזיל: **ושתים שהן ד' בחוץ.** שתים מן התורה הוצאה והכנסה דעני העומד בחוץ ושתים מדבריהם כשהמלאכה נעשית על ידי שנים זה עוקר וזה מניח לכתחלה אסור ואם עשה פטור כדיליף בגמרא (דף ג.) שנים שעשאוה פטורים: **פשט העני את ידו.** והפך בתוכה: **ונתן לתוך ידו דבעה"ב.** דעביד ליה עקירה ברה"ר והנחה ברה"י: **או שנטל מתוכה והוציא.** החפץ והניח בר"ה דעביד ליה עקירה [ברה"י] והנחה [ברה"ר]: **העני חייב.** שעשה מלאכה שלמה והרי שתים מן התורה לעומד בחוץ: **ובעל הבית פטור.** פטור לגמרי ואפי' לכתחלה מותר דהא לאו מידי עבד והכי מפרש בגמ' (דף ג.): **פשט בעה"ב כו' בעה"ב חייב.** והרי שתים מן התורה לעומד בפנים: **פשט העני את כו'.** דעביד ליה עקירה ונטל בעה"ב מתוכה והניח בפנים ועביד ליה בעל הבית הנחה: **או שנתן לתוכה.** דעביד ליה בעל הבית עקירה והוציא העני והניח: **שניהם פטורין.** שלא עשה האחד מלאכה שלימה אבל אסורין לעשות כן לכתחלה שמא יבואו כל אחד ואחד לעשות מלאכה שלימה בשבת הרי שתים מדבריהם אחת לעני בחוץ ואחת לבע"ה בפנים. וא"ת שנים הן לכל אחד ואחד עקירה לעני ועקירה לבע"ה הנחה לעני והנחה לבע"ה לקמן[ו] פריך לה ומשני דלא חשיב אלא עקירות שהן תחלת המלאכה ואיכא למימר שמא יגמרנה: **גמ' תנן התם.** במסכת שבועות: **שבועות שתים.** שבועות של ביטוי להרע או להיטיב שתים הן להתחייב עליהן קרבן עולה ויורד האמור בפרשה (ויקרא ה) דנפקי מלהרע או להטיב דמשמע להבא אוכל ולא אוכל: **שהן ארבע.** יש לך לרבות עוד שתים מריבוי הכתוב לכל אשר יבטא האדם [שם] לרבות לשעבר אכלתי ולא אכל לא אכלתי ואכל:

ידיעות

מוסף רש"י

שתים שהן ארבע בפנים. שתים לחייב הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית, ושתים לפטור כשזה עוקר וזה מניח דכתיב (ויקרא ד) בעשותה, העושה את כולה (שבועות ה.). שבועות שתים. בשבועת ביטוי שפתים הכתוב בויקרא אלא קרבן עולה ויורד קאמר שתים כתיבי בקרא, דכתיב להרע או להטיב, ומפרש במשנה (שם כה.) אוכל להטיב, לא אוכל להרע, שמענה את עצמו, והוא הדין לכל דבר שהוא הן ולא להבא, דלהרע או להטיב להבא משמע, וכפ"ג (שם) מרבה מן המקרא אף דברים שאין בהן הרעה או הטבה, ומיהו שתים ניתנו ומו לא, דבר ומילופו (שם ב.).

רבינו חננאל

יציאות השבת שתים שהן ארבע בפנים כו'. גמ' תנן התם בתחילת שבועות, שבועות שתים שהן ארבע,

---

תוס' ישנים

א) מלאתי כתוב בגליון ת"י ח"ל ועי"ל שתים שתי הוצאות לחייב ופטור שהן לרבע הכנסות לחייב ופטור עכ"ל ואין נראה ה דבירושלמי בעי מה שתים כו' ומסיק ב' לחייב וג' לפטור ע"ש. [דבור זה שייך לתוס' לעיל ד"ה שתים שהן לרבע אחר פירש"י לפי ואין נראה כו']:

מוסף תוספות

א. דגזרינן ערב שבת אטו הוצאת שבת. תוס' הרא"ש. ב. בתוס' הרא"ש איתא: במה מדליקין ובמה טומנין [עי' מהרש"ל]. ג. משום דהנהו מלאכות ידועות לכל, אבל. תוס' הרא"ש. [עי' מהר"ם]. ד. [ד]אסורה בשבת קודם ששינה לא יצא החייט במחטו. תוס' הרא"ש. ה. לבעל הבית העומד בפנים, וכן לעני העומד בחוץ. תוס' שבועות ה. בפס הריב"ש. ו. מה לי עומד בפנים ומוציא החפץ לחוץ ומה לי עומד בחוץ ומביא החפץ אליו. תוס' הרא"ש. ז. משא"כ בשאר אבות מלאכות שאינן חלוקות ברשויות אלא איסורן מחמת עצמן, והואיל וחידוש הוא אין לך בה אלא חדושה בלבד, והלכות עקרות הן ואין למדות זו מזו. רמב"ן. [מהר"ם]. ח. דמלאכה גרועה היא. תוס' הרא"ש. ט. [ד]חכי משמע פשטיה דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול וכו'. תוס' עירובין ח: [עי' מהר"ם]. אזהרה בכלו דיני שבת כתב המיי' פ"א מהל' שבת הלכה ג. ח"ל כל מקום שנאמר שהעושה דבר זה פטור הרי זה פטור מן הכרת ומן הסקילה ומן הקרבן אבל אסור לעשות אותו דבר בשבת ולוקה מדר"ם

א א מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה ט ופי"ג שם הלכה ב סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ:

ב ב מיי' שם פי"ג הל"ה:

יא. [ו]כל הדומה לאב הוי תולדה דידיה. תוס' הרא"ש. יא. כגון זורק ומושיט ומעביר והכנסה כולהו. תוס' הרא"ש. יב. [ד]כיון דהואי במשכן אע"ג דלא דמיא להוצאה מיחייב עלה. תוס' הרא"ש בע"ב. יג. דדמיא למוציא. תוס' הרא"ש. יד. [ב]אכלתי ולא אכלתי דאית ביה פלוגתא דר' ישמעאל לא מחייב לשעבר. תוס' הרא"ש. טו. וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דהכא. תוס' שבועות ג.

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע (א) א)מראות נגעים שנים שהן ד' יציאות השבת שתים שהן ארבע ב)מאי שנא הכא דתני ב' שהן ד' בפנים וב' שהן ארבע בחוץ ומאי שנא התם דתני שתים שהן ארבע ותו לא הכא דעיקר שבת הוא תני אבות ותני תולדות התם דלאו עיקר שבת הוא אבות תני תולדות לא תני אבות מאי ניהו יציאות ויציאות תרי הויין וכי תימא מהן לחיוב ומהן לפטור והא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולהו לחיובא אף הכא נמי כולהו לחיובא אלא אמר רב פפא הכא דעיקר שבת הוא תני חיובי ופטורי התם דלאו עיקר שבת הוא חיובי תני ופטורי לא תני חיובי מאי ניהו יציאות תרתי הויין שתים דהוצאה ושתים דהכנסה והא יציאות קתני אמר רב אשי תנא הכנסה נמי הוצאה קרי לה ממאי מדתנן ג)המוציא מרשות לרשות חייב מי לא עסקינן דקא מעייל מרה"ר לרה"י וקא קרי לה הוצאה וטעמא מאי כל עקירת חפץ ממקומו תנא הוצאה קרי לה אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דקתני יציאות וקא מפרש הכנסה לאלתר ש"מ רבא אמר רשווי' קתני רשווי' שבת שתים: א"ל רב מתנה לאביי הא תמני הויין תרתי סרי הויין וליטעמיך שיתסרי הויין א"ל הא לא קשיא בשלמא

בבא

רש"י

ידיעות הטומאה. האמורות בקרבן עולה ויורד (ויקרא ה) או נפש כי תגע וגו' ואמרינן במס' שבועות (פ"א דף ז ע"ב) שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו שלאחר שנטמא אכל קודש או נכנס למקדש וילפינן התם (דף ז.) שאינו מתחייב אלא בידיעה תחלה וידיעה בסוף והעלם בינתיים כגון שידע שנטמא ונעלם ממנו טומאה ואכל קדש ומשאכל ידע שאכלו בטומאה שתים הן ממשמעות הכתוב (שם) ונעלם ממנו והוא טמא משמע שנעלם ממנו טומאה אבל זכור הוא שאכל קדש ושזה מקדש הרי שתים העלם טומאה לגבי קדש והעלם טומאה לגבי מקדש: **שהן ארבע.** יש לך לרבות עוד שתים מריבוי ונעלם ונעלם ב' פעמים לרבות את הזכור לטומאה אבל נעלם ממנו קדש כסבור שחולין הן או נעלם ממנו מקדש: **מראות נגעים.** ליטמא בהן שנים הן שאת ובהרת: **שהן ארבעה.** מריבוי ספחת שהוא משמע טפילה כמו ספחני נא אל אחת וגו' (שמואל א ב) מרבה טפילה לזו ולזו תולדה לשאת ותולדה לבהרת ושנו חכמים ז) בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה. מראה לשון זכר הוא משום הכי תני שנים שהן ד': **תני אבות ותולדות.** יציאות והכנסות שהיציאות אבות הן דמויעבירו קול במחנה (שמות לו) לא משמע אלא הוצאות אלא מסברא אמרינן (בריש הזורק לקמן דף צו:) מכדי מרשות לרשות קפיד קרא מה לי אפוקי מה לי עיולי: **תרתי הויין.** דעני ודבעל הבית ומאי שהן ארבע דקתני התם: **מהן לחיוב ומהן לפטור.** יציאות דעני ודבעל הבית לחיוב ויציאות שתים של פטור שתי עקירות של הוצאה כגון פשט בעל הבית ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה הרי פטור של בעל הבית דקחשיב ליה תנא דמתני' וכגון פשט העני ידו ריקנית לפנים ונתן בעל הבית לתוכה הרי פטור שני של הוצאה (ס"א של עני) שהוא אסור לכתחלה דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו. והיינו שהן ד' דקתני התם: **הא דומיא דמראות נגעים קתני לה מה התם כולהו לחיובא.** שבאיזו מהן שנטמא בה ונכנס למקדש חייב. ולהכי פריך ממראות נגעים דאילו שבועות וידיעות פלוגתא היא דאיכא מ"ד (שבועות כה.) בשבועות אינו חייב אלא על העתיד לבא ובידיעות נמי איכא למ"ד (שם דף יד:) אינו חייב אלא על העלם טומאה: **חיובי תני.** כדמפרש לקמיה ב' הוצאות וב' הכנסות וכולן לחיוב ביחיד שעשאם עני לבדו או בע"ה לבדו: **חיובי מאי ניהו יציאות.** כלומר יציאות קתני דמשמע הוצאה לכך מתמה הי מחיובי קתני ע"כ יציאות לחודייהו ותרתי הוא דהויין ומשני הכנסות נמי קתני בהדייהו: **מדתנן המוציא מרשות לרשות.** קחשיב מנין אבות מלאכות בפרק כלל גדול ה): **מי לא עסקינן כו'.** דהא ע"כ אהכנסה נמי חייב כדקתני מתני' העני חייב וקתני המוציא: **מתניתין.** דהכא נמי דיקא דהכנסה נמי קרי הוצאה: **דקתני יציאות.** ועל כרחיך לא מצית מפרש לה דיציאות לחודייהו קאמר ומאי שהן ארבע חיובי ופטורי דהא מפרש הכנסה ברישא דקתני כיצד פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקתני לה בפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הוצאה: **רבא אמר.** דקשיא לך לישנא דיציאה בין הכא בין התם רשויות קתני רשויות שתים רשות היחיד ורשות הרבים שהן ארבע בפנים כו' כלומר ועל ידיהן יש לך ארבע איסורין בפנים וכנגדן בחוץ ומהן לחיוב ומהן לפטור. וההיא דשבועות כולהו לחיובא כדאוקימנא: **תרתי סרי הויין.** ארבעה חיובי ותמניא פטורי שתי עקירות לעני בלא הנחה ושתי הנחות בלא עקירה וכן לבעל הבית כגון פשט העני את ידו מליאה לפנים ונטל בעל הבית מתוכה הרי עקירה לעני והנחה לבעל הבית או שנתן לתוכה והוציא הרי עקירה לבעל הבית והנחה לעני וכן פשט בעל הבית כו' כדקתני לה: **שיתסרי הויין.** דאיכא למיחשב נמי הנך פטורי דמיתנו גבי חיובי העני חייב ובעל הבית פטור וכן בעל הבית חייב והעני פטור:

בבא

תוספות

ידיעות הטומאה כו'. וא"ת ואמאי לא קתני העלמות שתים שהן ד' א) העלם טומאה ואכל קדש או נכנס למקדש שהן ד' העלם קדש והעלם מקדש והוה אתי שפיר דלא מצי למיפרך הני תמני הויין כדפריך אידיעות וי"ל דנקט ידיעות כדמפרש התם (פ"ב ד' יד:) ידיעות קמייתא דליתנהו בכל התורה כולה קחשיב בתרייתא דאיתנהו בכל התורה לא קחשיב א"נ ידיעות בתרייתא דמייתי לידי קרבן קחשיב ולההיא לישנא דידיעות קמייתא קחשיב לא שייך למיתני גבי שבועות ושבת ידיעות שבועות וידיעות שבת ולאידך לישנא נמי דקאמר ידיעות בתרייתא דמייתי לידי קרבן קחשיב לא תנא בהו ידיעות כיון דחילוק שתים שהן ארבע משכחת באיסורא גופיה ב) אבל גבי טומאה ג) החילוק דשתים שהן ארבע אינו בא אלא מחמת הידיעה:

מראות נגעים וכו'. ברוב ספרים גרס שנים שהן ד' ד) וכן בשילהי המזבח מקדש (זבחים פח:) ברוב ספרים גרס מראות נגעים ר' דוסא אומר שלשים ושש עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים דממראה יאמר מראות כמו ממחנה מחנות וכי היכי דכתיב ועתה הייתי לשני מחנות (בראשית לב) ה"נ קתני שפיר מראות שנים ואע"ג דהתם חשיב כולי האי והכא לא חשיב אלא ב' שהן ד' התם חשיב פתיכין ה) ונגעי אדם וראש וזקן ונגעי בתים ו) והכא לא חשיב אלא לבנות כדתנן במס' נגעים (פ"א מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבועות (דף ה.) בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל כו' ו): **התם** דלאו עיקר שבת אבות תני ותולדות לא תני. וא"ת והא במראות נגעים תני אבות ותולדות כדמפרש בשבועות שהן ארבע שאת ותולדתו בהרת ותולדתו אף על גב דהתם לאו עיקר נגעים הוא וי"ל דלא דמי דתולדות דנגעים כתיבי ז) ותולדות דשבת לא כתיבי: **והא** דומיא דמראות נגעים קתני. הא דנקט מראות נגעים טפי משבועות וידיעות משום דאינהו גופייהו לא ידעינן דהוו להו כולהו לחיובא אלא משום דדומיא דמראות נגעים קתני דכולהו איכא פלוגתא בר ממראות נגעים: **התם** דלאו עיקר שבת הוא חיובי תני פטורי לא תני. לא הוה צריך לומר משום דלאו עיקר שבת הוא אלא משום דדומיא דמראות נגעים קתני דהוו כולהו לחיובא אלא משום דצריך לשנויי הכא דעיקר שבת תני חיובי ופטורי קמסיים נמי התם דלאו עיקר שבת הוא וגם המקשה לא הקשה דליתני התם כי הכא כיון דידע דדומיא דמראות נגעים קתני אלא פריך דליתני הכא שתים שהן ד' ותו לא: ז) **וכי תימא** מהן לחיוב ומהן לפטור. רש"י לא פי' כאן לפי שיטתו שבסמוך דעקירות קחשיב ולפי שיטתו היה לו לפרש שתים לפטור בעקירות דבעה"ב: **והא** יציאות קתני. לא פריך אלא אמתני' דשבועות דהוו כולהו לחיובא ולא משכחת אלא שתים אבל במתני' דהכא משכחת לה כולהו ביציאות כגון שלא יהיו כולם לחיובא שתים דהוצאה ח) שיש בה חיוב חטאת ט) ופטור אבל אסור דאתי לידי חיוב חטאת שהן ד' פטור אבל אסור דלא אתי לידי חיוב חטאת ופטור ומותר בעני וכן בעשיר לפירוש ריב"א בסמוך ולהכי לעיל כי משני הכא דעיקר שבת הוא תני אבות ותולדות לא הוה מצי למיפרך והא יציאות קתני: **מי לא** עסקינן דקא מעייל מרה"ר לרה"י. י) ובפ"ק דשבועות יא) (דף ה:) פריך ואימא דקא מפיק מרה"י לרה"ר ומשני א"כ ליתני המוציא לרה"ר מאי מרשות לרשות אפילו מרה"ר לרה"י וא"ת ומ"ש דתני תולדה דהוצאה ולא תני שום תולדה דכל שאר אבות ותירץ ריב"א דבכל שאר תולדות אם היה רוצה לשנותם היה צריך להאריך בלשונו אבל הכנסה דקרויה הוצאה כוללה עמו בקוצר:

וקמפרש הכנסה לאלתר. וא"ת ואמאי לא דייק מכח דלא משכחת ארבע בפנים וד' בחוץ בלא הכנסות וי"ל דמשכחת להו כדפירשתי לעיל א"נ דמהא לא הוה שייך למימר מתני' נמי דיקא דמאי אולמא' יב) מההיא דשבועות דקיימא עלה דהתם נמי לא משכחת כולהו לחיובא אא"כ תחשוב הכנסות בכלל יג):

רשויות קתני. רשויות שתים שהן ארבע פירוש דשתים קאי ארשויות רשות היחיד ורשות הרבים וקשה לריב"א דאם כן לא הוה ליה למיתני ושתים שהן ארבע בחוץ אלא שתים שהן ארבע בפנים וארבע בחוץ שתים שתים למה לי ופירש ריב"א רשויות שבת יש בהן שני חיובים שהן ד' בפנים וב' חיובים שהן ד' בחוץ ויציאות נראה לריב"א דהוי כמו תוצאות דאשכחן רשויות דלקרי הוצאות דכתיב (במדבר לד) והיו תוצאותיו הימה ומתרגמינן רשוותיה:

בבא

רבינו חננאל

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע, יציאות השבת שתים שהן ארבע, מראות נגעים שנים שהן ארבע. ואקשינן אמאי התם במסכת שבועות לא קתני בענין שבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ד' בחוץ והכא קתני שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ. ושנינן הכא דעיקר שבת תני אבות ותולדות כו', ונדחת. ושני רב פפא הכא דעיקר שבת תני חיובי ופטורי, התם חיובי תני דומיא דשבועות, וידיעות הטומאה ומראות נגעים משום הכי פטורי לא תני התם. ואקשינן תוב והא תרתי אינון הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית. ושני' שתים דהוצאה כדאמרן, ושתים נמי דהכנסה אחת דעני ואחת דבעה"ב הוצאה קרי לה. ופירשה רב אשי לטעמא ואמר האי תנא כל עקירת חפץ ממקומו כיון שמוציאו ממקומו למקום אפילו הכנסה קרי לה הוצאה. וסייעיה רבינא ואמר דייקא דמתניתין הכי דקתני יציאות השבת וקא מפרש בתחלת דבריו פשט העני את ידו לפנים שהיא הכנסה ש"מ ההכנסה הוצאה קרי לה. רבא אמר רשויות שבת שתים קתני הוצאה והכנסה דעני, הוצאה והכנסה דבעה"ב. אקשינן תוב ד' בפנים וד' בחוץ הא תמניא, ואנן תנינן י"ב. וכי תימא לטעמיך י"ו הווין,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע יציאות השבת שתים שהן ארבע מראות נגעים שנים שהן ארבעה מאי שנא הכא:

מסורת הש"ס

א) נגעים פ"א מ"א, ב) שבועות ה., ג) לקמן עג., ד) [נגעים פ"א מ"א], ה) [לקמן עג.] ו) [וע"ע תוס' שבועות ב. ד"ה מראות], ז) רש"ל מוחק כל דיבור זה.

מוסף רש"י

יציאות השבת שתים. הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים למדנו מן המקרא שחייב, בפרק הזורק (צו:) ויצו משה ויעבירו קול במחנה וגו' (ומתרגמינן) לא תפיקו מרשות היחיד לרשות הרבים, זהו שתים, אחת לעומד בחוץ והושיט ידו לפנים ונטל חפץ והוציאו לחוץ, ואחת לעומד בפנים ונטל חפץ ממקומו והוציאו בידו והניחו בחוץ (שבועות ב.). שהן ארבע. יש ללמוד מאלו שכשם שהקפידה תורה מרשות לרשות בהוצאה, כך הקפידה בהכנסה, והרי הן שתים, אחת לעומד בפנים והושיט ידו לחוץ ונטל חפץ והכניסו, ואחת לעומד בחוץ ונטל חפץ ממקומו והושיטו בפנים והניחו (שם). הכא דעיקר שבת הוא. עיקר מסכת באיסורי שבת (שם ה.). מהן לחיוב ומהן לפטור. שתים לחיוב, הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית, ושתים לפטור, אחת שהעני פושט ידו לפנים ונתן בעל הבית לתוכה והעני הוציאה ועבד איהו הנחה והעני עבד עקירה, ובעל הבית עקר ולא הניח והניח פטורין, ואחת שבעה"ב פושט ידו מלאה לחוץ ונטל העני מתוכה והכניס, דעבד נמי בעל הבית עקירה והעני הנחה, ושניהם פטורין בשתי הוצאות הללו (שם). חיובי מאי ניהו יציאות. דהא יציאות קתני לחיובא תרתי הוא דהויין, חדא דעני וחדא דבעל הבית (שם). הכנסה נמי הוצאה קרי לה. שמוציאו ממקומו (שם).

מוסף תוספות

א. דהיא עיקר מילתא. תוס' שבועות ב. ב. [ו]אינם באים מחמת הידיעה. תוס' הרא"ש. ג. לא מצי למינקט הטומאות שתים שהן ד', דליכא אלא תרתי טומאת קודש וטומאת מקדש. תוס' שבועות ב. ד. ולא שתים, דמראה לשון זכר הוא כדכתיב (שמות ג) את המראה הגדול הזה. תוס' שבועות ב. ה. ירקרק ואדמדם. תוס' זבחים פח:. ו. ובגדים. תוס' שבועות ב. ז. בהדיא מריבוי דספחת. תוס' הרא"ש. ח. אחת חייב לגמרי. תוס' הרא"ש. ט. ואחת. תוס' הרא"ש. י. פרש"י דעל כרחין אהכנסה נמי חייב וקרי ליה המוציא, ולאו דוקא היא דנהי דחייב אהכנסה מ"מ תולדה דהוצאה היא ולא חשיב התם אלא אבות, אלא. תוס' הרא"ש. יא. מפרש. תוס' הרא"ש. יב. דהך מתניתין. תוס' הרא"ש. יג. אלא ודאי מהך מתני' דייק דקא מפרש הכנסה לאלתר, ומהאי דשבועות ליכא למידק דאיכא לפרושי יציאות שבת שתים שהן ארבע ר"ל שמתחלקות לארבע עם הכנסות, דומיא דידיעות הטומאה שהם ארבע עם ידיעות קדש ומקדש. תוס' הרא"ש.

בבא דרישא פטור ומותר לא קתני אלא בבא דסיפא דפטור אבל אסור קשיא מי איכ' בכולי שבת פטור ומותר והאמר שמואל א) כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מהני תלת דפטור ומותר צידת צבי ° וצידת נחש ומפיס מורסא כי איצטריך ליה לשמואל פטורי דקא עביד מעשה פטורי דלא קא עביד מעשה איכא טובא מ"מ תרתי סרי הויין פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת קא חשיב דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת לא קא חשיב שניהן פטורין והא אתעבידא מלאכה מבינייהו ג) תניא ר' אומר 1 מעם הארץ בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורין איתמר נמי א"ר חייא בר גמדא נזרקה מפי חבורה ואמרו בעשתה יחיד שעשאה חייב שנים שעשאוה פטורין: בעי מיניה רב מרבי הטעינו חבירו אוכלין ומשקין והוציאן לחוץ מהו עקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו דמי ומיחייב או דילמא לא א"ל ב) חייב ואינו דומה לידו (א) מאי טעמא גופו נייח ידו לא נייח

בבא דרישא. העני חייב ובעל הבית פטור ובעל הבית חייב והעני פטור דפטור מחטאת ומותר לכתחלה דהא לאו עקירה עבד ולא הנחה עבד ג) [שהאחר] הניחה בידו: פטור אבל אסור. פטור מחטאת אבל אסור מדבריהם לכתחלה: צידת צבי וצידת נחש ומפיס מורסא. כולהו בפ' ר"א אומר האורג בסיפיה והתם מפרש טעמייהו מנא ליה בהו דפטור ומותר: מורסא. קויסטור"א: מפיס. עוכר שתפתח ותצא הליחה: כי איצטריכא ליה. לאשמעינן דפטור ומותר בהנך דאית בהו מעשה כגון הני תלת ותו ליכא: איכא טובא. כגון הנך דבבא דרישא: פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת. ° כגון עקירות שהן תחלת המלאכה דאיכא למגזר דילמא גמר לה אבל הנחות לא מצי למיתי לידי חיוב חטאת דהא ליכא עקירה גבי הא. וארבע דקתני בכל חד תרתי לחיובא ועקירה דפטורא דתרתי נינהו פשט העני ידו מלאה לפנים הא חדא או שנתן לתוכה בע"ה וידו של עני היתה ריקנית הא תרתי וכן באידך. ורבותי' אומרים פשיטות יד לפנים ד) ה) [לגבי שניהם] בין מלאה בין ריקנית היא תחלת המעשה וההוא הוא דקחשיב דהוו להו תרתי בעני ותרתי בבע"ה. כל חיוב ופטור במסכת שבת בחטאת קאי ובשוגג: מעם הארץ בעשותה. גבי חטאת כתיב: הטעינו חבירו. שהיה גופו ברה"י והטעינו חבירו דאיהו גופיה לא עקר מידי: אוכלין ומשקין. אורחא דמילתא נקט דבר הצריך לשבת ודרך בני אדם להתעסק בהן בשבת: עקירת גופו. שעקר את רגליו מן הבית לאחר שנטען: ואינו דומה לידו. הפשוטה לפנים וגופו לחוץ ונתן בע"ה לתוכה דפטור ביה תנא דמתני' אף לעני שהוציאה: ידו לא נייח. הלכך כי הוציאה לא עקר מידי ואין דרך הוצאה בלא עקירה והנחה: גופו נייח. ע"ג קרקע והויא עקירה. ל"א) ידו בתר גופו גרירא ל"ג דיתירא היא:

בר

בבא דרישא פטור ומותר. וא"ת והא קא עבר אלפני עור לא תתן מכשול א ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו:) דקאי בתרי עברי דנהרא ב ° מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור ג ואפילו אי מיירי בנכרי דלא שייך לפני עור ד מיהו איסור דרבנן מיהא איכא כדתניא בשילהי פירקין (דף יט.) נותנין מזונות לנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו משמע דווקא כשהנכרי בחצר אבל אם עומד בחוץ ופושט ידו לפנים משמע דאסור ליתן ה להדיא ע"מ להוציא ויש לומר דמיירי בנכרי והחפץ של נכרי דאפילו מכניס ומוציא כל היום אין כאן איסור כלל כיון שאין החפץ של בעל הבית א): בר מהני תלת. הקשה ר"ת הא איכא הא דתנן בפרק במה מדליקין (לקמן כט:) המכבה את הנר מפני שהוא מתירא כו' ואם בשביל החולה שיישן פטור ומוקי לה בחולה שיש בו סכנה וא"כ הוא פטור ומותר דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ותירץ דהא מלתא דפשיטא היא ולא איצטריך ליה לשמואל לאשמעי' כדמשני בסמוך דלא איצטריך ליה לאשמעי' פטורי דלא קעביד מעשה וצד נחש מיירי בדליכא סכנה שיוכל להנצל בענין אחר אלא משום צערא שרו ליה רבנן כמו במפיס מורסא וכן מוכח בריש פרק שמונה שרצים (שם קז:) דצד נחש לאו משום סכנה פטור דהא מוקי לה כר"ש דאמר מלאכה שאצ"ל פטור עליה ז ועוד קשה לר"י והא איכא הא דתני' בפ' במה אשה (שם סב.) ר"א פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון והוא פטור ומותר דהא בדברי' אחרת קתני התם רא"א יוצאה אשה בכובלת לכתחלה ותירץ ר"י בשם ר' אברהם דלא חשיב שמואל אלא פטורים השנויין במשנה דלצד צבי משנה היא בהאורג (שם ד' קו:) הצד נחש ומפיס מורסא משנה היא בעדיות (פ"ב מ"ה) ולספרים דגרסי בפ' במה אשה (שם ד' סב.) איידי דאמר ר"מ חייב חטאת א"ל איהו פטור אבל אסור פי' דר"א קאמר לר"מ לדבריך נמי לכל היותר לא יהא אלא פטור אבל אסור לפי גרסא זו אתי שפיר ח: הצד נחש. הקשה בה"ג דשמואל אדשמואל דהכא סבר שמואל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור כר"ש ט ומשום צערא דגופא שרי ובפ' כירה (לקמן מב.) אמרינן בדבר שאין מתכוין סבר לה כר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר"י ותירץ ר"ת דשמואל קאמר לר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור בהני תלת פטור ומותר כמו שמוכיח שמואל בסוף האורג (שם קז.) דודאי פטור ומותר קאמר ° וליה לא ס"ל כר"ש ומיהו לדידן קי"ל כר"ש דרבא דהוי בתרא סבר כותיה בריש נוטל (שם קמא:) י: ומפיס מורסא. בעדיות (פ"ב שם) תנן אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה ליחה פטור וא"ת היכי מתחייב אפתיחת פה דמורסא הא אמרינן לקמן בפ' חבית (ד' קמו.) כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח ותירץ ר"ת דהאי נמי עשוי להכניס אויר י ולהוציא ליחה: פטורי דאתי לידי חיוב חטאת. מה שפירש"י דעקירות קחשיב יא אינו נראה לר"י חדא דעקירה בלא הוצאה אינה אלא טלטול בעלמא ואין בה דררא לחיוב חטאת כלל ועוד דלפי' הקונט' קחשיב לבע"ה ג' יציאות והכנסה אחת ולעני ג' הכנסות והוצאה אחת ועוד דלא חשיב תרתי לפטור דעני באחת ודעשיר באחת כדחשיב חיובא בריש' ומפרש ריב"א דאתי לידי חיוב חטאת היינו אותו שפושט את ידו ומכניסה או מוציאה יב דכוותה בבא דרישא חייב חטאת והכא פטור לפי שלא עשה כל המלאכה שחיסר ממנה מעט או עקירה או הנחה והביא ראייה מירושלמי יט) דקאמר לא אתיא מתני' אלא פטור שנגד החיוב ומשום הכי לא חשיב אלא פטור של אותו שכנגדו חייב למעלה בבבא דרישא כגון פשט העני את ידו לפנים כו' וקתני העני חייב פטורה דידיה חשיב בבבא דסיפא בפשט העני את ידו לפנים וכו' וכן לבע"ה: שניהם פטורין והא איתעבידא מלאכה מבינייהו. אינו קאי אמתני' שהרי רישא דשניהם פטורין דהיינו פשט העני את ידו לפנים יג קבעי לקמן (ד' ד.) יד אלא קאי אמאי דקאמר פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת קחשיב אבל חטאת לית בהו אלא שניהן פטורין כדקתני מתני' טו ואמאי והא איתעבידא מלאכה מבינייהו ולא פריך שיתחייב הראשון טז דאין סברא דע"י השני שעשה הנחה וגמר המלאכה יתחייב הראשון יז אלא אשני קא פריך שיתחייב לפי שעל ידו נגמרה המלאכה: בעשותה. בכל הספרים גר' העושה את כולה ולא העושה מקצתה יחיד שעשה אותה חייב שנים שעשאוה פטורין פשטיה דקרא נראה דבעשותה קאי אנפש יח אבל הש"ס דריש ליה אמלאכה כלומר בעשות אותה וכולה מיירי בזה עוקר וזה מניח ואינו אלא כפל מלה וליכא למימר יט דב' שעשאוה איירי בב' שעשאוה בבת אחת כ דבפרק המצניע (לקמן צג. ושם) משמע דצריכי תרי קראי לזה עוקר וזה מניח ולב' שעשו מלאכה בבת אחת ועוד דבאיתמר נמי דקאי אמתניתין נמי קאמר האי לישנא יחיד ועשה אותה וכו' אך קשה דבפרק המצניע (שם.) משמע דזה עוקר וזה מניח נפקא מנפש או מאחת והכא נפקא לה מבעשותה קשה לר"י מדמצרכינן קרא לפטור משמע דזה עוקר וזה מניח היה במשכן ובפרק המצניע (צ"ז שם.) נמי פוטר ר"ש זה אינו יכול וזה אינו יכול אע"פ שהיה במשכן כגון ב' שנושאין את הארון ובירושלמי פרק הזורק אהא דתנן שתי גזוזטראות ברשות הרבים כו' היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב אמר רב חמא בשם ר' מיישא ובלבד על ידי ב' ופריך בכל אתר אמרת ב' שעשאוה פטורין וכאן אמרת חייבין ומשני שכך היתה עבודת הלוים והשתא מה בכך שהיתה במשכן מ"מ הוי ליה לפטור מושיט כיון דשניהם עושין אותה כא ונראה לר"י דבמושיט אין זה עוקר וזה מניח אלא המושיט עשה עקירה והנחה כב ולא קשיא ליה בירושלמי אלא אמה שאינו מחייב מושיט אלא כשחבירו מקבל מידו אבל אם המושיט מניחו על רשות היחיד [אחר] פטור ובכל מקום על ידי חבירו פטור [טפי] כגון ב' שעשאוה וכאן אינו מתחייב אלא על ידי חבירו כג: איתמר נמי כו'. תימה דמייתי סייעתא משמעתא לברייתא ובפרק קמא דקדושין (ד' ו.) פריך כד יהודה ועוד לקרא וי"ל דנזרקה מפי חבורה דקאמר היינו חבורה של תנאים ור"י תירץ כה משום דברי' דלעיל לא מתניא בי ר' חייא ור' אושעיא כו: עקירת גופו בעקירת חפץ דמי או לא. נראה לר"י דהכי נמי מצי למיבעי לענין ב) הנחה כגון שהוציא חפץ לר"ה ועמד שם לפוש ולא הניחו ע"ג קרקע אם הנחת גופו הוה כהנחת חפץ או לא וממתני' דקתני או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ליכא למיפשט דאיכא לאוקמא כז שהניחו ע"ג קרקע וא"ת ג) ואמאי לא פשיט ממתניתין (ד' יא:) דקתני לא יצא החייט במחטו שמא ישכח ויצא ואי עקירת גופו לאו כעקירת חפץ דמי אמאי לא יצא בה הא לא מצי למיתי לידי איסור דאורייתא וי"ל דאפ"ה אסרו רבנן לא: מאי טעמא ידו לא נייח. נראה לר"י כלשון אחר דגרס ידו דבתר גופו גרירא בעי עקירה גופו לא בעי עקירה ולמאי דגרס נמי ידו לא נייח מפרש ר"י דהיינו משום דבתר גופו גריר לב ורש"י פי' ידו לא נייח ע"ג קרקע משמע אפי' הוא וידו במקום אחד ונתן לו חבירו לתוך ידו והוציא פטור ואין נראה דבכל ענין שהטעינו חבירו בין על כתפו בין על ידו והוציא חייב דהא קתני או שנטל מתוכה והוציא חייב אלמא הנחת חפץ ביד בע"ה שהוא וידו ברשות אחת הויא הנחה מדחייב העני שעקר מיד בע"ה וכיון דהויא הנחה כשעוקר גופו עם זה שבידו הרי עוקרו ממקום הנחה:

היה

מסורת הש"ס

א) לקמן דף קז., ב) לקמן דף לג:, ג) רש"ל, ד) [מיותר. רש"ש], ה) ס"א רש"ל, ו) בס"א: לא, ז) [וע"ע תוס' זבחים לג. ד"ה במלאכה], ח) [פ"א ה"א], ט) ועי' תוס' ב"ב סא. ד"ה ואיבעית וכו' ואומר ר"י דהתם לא קפיד אלא אלשון ועוד וכו' וצ"ע,

תורה אור השלם

1 וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ט ידו לא נייח גופו נייח א"ל ר' חייא:

גליון הש"ס

גמ' וצידת נחש. עיין סנהדרין דף קא ע"א ברש"י ד"ה ולוחשין ובכאן שבע שם: רש"י ד"ה פטורי דאתי וכו' כגון עקירות. עיין שבועות דף יד ע"ב תוס' ד"ה ארבעי קמיית': תוס' ד"ה בבא דרישא וכו'. מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא. עי' טורי אבן באבני מלואים חגיגה דף יג ע"א בד"ה אין מוסרין: תוס' ד"ה הצד נחש וכו' וליה לא ס"ל כר"ש. עיין סנהדרין דף פד ע"ב תוס' ד"ה מאן שמעת ליה:

לעזי רש"י

קויסטור"א [קויטור"א]. מוגלה, נוזל מוגלתי.

רבינו חננאל

ד' פטורי דרישא דלית בהן מעשה כלל, דפטור ומותר נינהו, לא חשיב להן, לפיכך לא קשיא לי. ושמואל נמי דאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור לבד מהני תלת צידת צבי וצידת נחש ומפיס מורסא דפטור ומותר, לא אמר אלא במידי דאית בהו מעשה וליתא מלאכה גמורה, אבל כי הני [ד]לית בהו [מעשה] כלל לא אמר. מכל מקום י"ב הווין. פי' בבא (ודישא) [דרישא] קתני פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית העני חייב בעה"ב פטור, כי נמצא שעקר מרשות הרבים והכניס והניח ברה"י לפיכך חייב חטאת, אבל בעה"ב שלא עקר כלל וגם לא הניח אלא העני הוא בא והניח לתוך ידו של בעה"ב פטור ומותר, דהא בעה"ב לא עשה מעשה כלל, הנה שתים אחת לחייב ואחת לפטור. או שנטל העני מתוך ידו של בעה"ב והוציא עני ח[ייב ש]נמצא כי עקר מרה"י והניח לרה"ר אבל בעה"ב שלא עקר ולא הניח פטור ומותר, הנה העני עוד חייב ובעה"ב פטור, נמצאו שתים אחרות. וכן כיוצא בבא שניה בעה"ב חייב שתים והעני פטור בשתיהן, נמצא בהני תרתי בבי ח', ד' מנהון חיובי חטאת וד' מנהון פטורין (ותרין) [ומותרין] לגמרי דהא לית בהו מעשה כלל, וכיון דלית בהו מעשה בהני ד' לפיכך לא חשיב להו האי תנא. ובבא תליתאה פשט העני את ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה, נמצא העני עקר ובעה"ב הניח שניהם עשו מעשה, מיהו ולא אחד מהן עשה מעשה כולו אלא מקצתו וקיימא לן שנים שעשו מלאכה פטורין לפיכך שניהם פטורין, הנה שתים לפטור אחד העני ואחד בעה"ב. ועוד קתני סיפא או שנתן בעה"ב חפץ לתוך ידו של עני והוציאו העני שניהם פטורין, נמצאו בעה"ב עקר בפנים והעני הניח מבחוץ לפיכך שניהם פטורין, הנה שתים אחרות. וכן נמצא בה בבבא ד' פטורי כיוצא באילו, נמצאו שיתסרי בד' בבי, הסר מהם ד' ראשונים דפטור ומותר דלית בהן [מעשה] דלא חשיב להן נשתיירו י"ב, והיאך שנינו ד' בפנים וד' בחוץ שהן ח' בלבד. ושנינן פטורי כיוצא דאתי בהן לידי חיוב חטאת הוא חשיב התנא, אבל פטורי דלא אתי בהן לידי חיוב חטאת לא קתני. וזה פירושו פשט העני את ידו לפנים שיש בה חפץ שעקרו מרה"ר והכניסו לרה"י ולא הניחו וכיון שלא הניחו אין לו [אלא] אסור, ואילו הניחו היה חייב חטאת, וזהו פטור אבל אסור דאתי לידי חיוב חטאת. אבל בעה"ב שנטל חפץ מידו של עני אף ע"פ שעשה מעשה ואסור מיהו לא אתי לידי חיוב חטאת לעולם, שאין א)כן דרך כדי שעקר, כבר עקרו העני ולא נשאר לו מה לעשות יותר ממה שעשה, והמעשה שעשה הנחה איכא עקירה ליכא הלכך הוא פטור אבל אסור. **כיוצא** בה בעה"ב שעקר חפץ מרה"י ונתנו לתוך ידו של עני והוציאו העני והניחו ברה"ר היה חייב חטאת חשיב ליה, אבל העני שהניח דלא אפשר ליה לאיתחיובי כי האי גוונא חטאת לא קתני ליה. **כללו** של דבר העוקר אתי לידי חיוב חטאת אילו הניח שהנחה אחר עקירה היא, אבל המניח לא אתי לידי חיוב חטאת לעולם שכבר נעקר מקודם, ולא נשאר למניח מה לעשות. **נמצאו** בבבא ד' פטורי, ב' מהן יתכן שיבוא לידי חיוב חטאת וב' מהן לא, וכן בבבא דסיפא ד' כיוצא בהן. נמצאו בהני ד' בבי י"ו, ד' מנהון חייב חטאת, וד' מנהון פטור ומותר, וד' מנהון פטור ולא אתי בהו לידי חיוב חטאת, וד' פטורי דאתי בהן לידי חיוב חטאת. והאי תנא ד' דאית בהן חיוב חטאת, וד' מנהון אתי בהו לידי חיוב חטאת קתני הני אחריני דפטור ומותר ופטורי דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת לא קתני. ועלתה השמועה יחיד שעשה חייב, שנים שעשו פטורין. **ירושלמי** מנין שההוצאה נקראת מלאכה שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר וגו'. **בעא מיניה רב מר' הטעינו חבירו אוכלין ומשקין ברה"י והוציאו לחוץ מהו עקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו דמי וחייב או לא.** א"ל חייב ואינו דומה לידו דמתניתין, שהנותן לתוכה ומוציא שניהם פטורים, מ"ט ידו לא ניחא בתר גופיה גרירה ומקום שגופו עומד שם ידו חשיבה, כי אם יעתק הגוף יד נמשכת עמו, וכיון שהגוף בחוץ כמו כן היד בחוץ חשיבה, והנה לא עקר מרה"י. אבל בעת שהגוף בפנים גופו נייח ובעי עקירה, ואם נתנדנד כאילו עקר והוציא חייב שנמצא כלו מעשה בידו, הוא עקר מבפנים והוא הוציא והניח. וכ"ש אם הוא משא כבד.

א) הלשון מגומגם ואולי צ"ל שאין כאן דרך כדי לעקור שכבר עקרו העני וכו'.

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ז טור שו"ע או"ח סי' שמז:
ד ב מיי' שם הל' ח:

תוס' ישנים

א) וא"נ י"ל דמ"מ לאיסור שבת פטור ומותר:
ב) ורשב"א פי' כז דהנחה פשיטא ליה כח ואפ"ה בעי על עקירה כט כדפריך לקמן (ה.) ל דלמא הנחה לא בעי אבל עקיר' בעי:
ג) ולרשב"א שמחלק בין עקירה להנחה לק"מ. וכתב במ"ס אך מ"מ קשה לי לפ"ה כיון דהוי הנחה אע"ג דלא נייח על גבי קרקע אפי' הוציא ידו מליאה לחוץ או לפנים יתחייב אלא ודאי משום כשידו דוקא ברשות אחרת לא הוי הנחה כדפרש"י משו' דבתר גופו גרירא ולר"י דלא מחלק בין עקירה להנחה קשה לי אמאי לא פשיט ממתניתין דעקירת גופו כעקירת חפץ כי היכי דהנחת חפץ ביד בעה"ב שהוא וידו ברשות א' הוי הנחה וצ"ל דגבי הנחה מודה הקונטרס שיש חילוק אבל בעקירות דחשיבי טפי אפי' הוי ידו ברשות שהוא שם לא הוי עקירה כיון דלא נח ע"ג קרקע:

מוסף תוספות

א. כמו מושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבן נח. תוס' הרא"ש. ב. ולא היה יכול ליטלו אם לא שהושיט לו. פסקי הרא"ש סימן א'. ג. דאפילו קטן אוכל נבלות ב"ד מצווין להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו. פסקי הרא"ש סימן א'. ד. והא דקתני העני חייב סימנא בעלמא אם הי' ישראל חייב. תוס' הרא"ש. ה. בתוס' הרא"ש מוסיף: דנראה כנותן לו להדיא. ו. דלעולם בישראל מיירי ואע"ג דאיכא איסורא דלפני עור לא תתן מכשול לא איירינן הכא אלא באיסורי שבת, וקרי ליה פטור ומותר. פסקי הרא"ש סימן א'. ז. ואי הוי משום סכנה לכו"ע שרי. תוס' הרא"ש. ח. דההוא פטור לאו פטור ומותר קאמר אלא לר"מ קאמר ליה דקאמר חייב וא"ל איהו אינו חייב ולא בא עדיין לומר היתר בה לכתחלה עד שבא במקום אחר ואמר להו לרבנן מותר לכתחלה. רמב"ן. ט. דהא אוקימנא בדוכתיה (להלן קז:) כר"ש. ריטב"א. י. לייבש את הליחות. מאירי. יא. שיכול לבוא לידי חיוב חטאת אם יגמור ויעשה הנחה. תוס' הרא"ש. יב. בין מלאה בין ריקנית קא חשיב דאית בה דררא דחיוב חטאת. תוס' הרא"ש. יג. ונתן לתוך ידו של בעל הבית השנוייה קודם זאת. תוס' הרא"ש. יד. ואין דרך התלמוד להביא המשניות שלא על הסדר. תוס' הרא"ש. [ועי' מהרש"א]. טו. ואהא קא פריך. תוס' הרא"ש. טז. שעשה העקירה. תוס' הרא"ש. יז. שאם לא נגמרה המלאכה לא היה מתחייב ומשום שבא זה ועשה הנחה יתחייב הראשון. תוס' הרא"ש. יח. למעוטי שנים שעשאוה כאחד. תוס' הרא"ש. יט. יחיד שעשה אותה וכו' היינו מילתא אחריתי, דרישא מיירי דזה עוקר וזה מניח וסיפא. תוס' הרא"ש. כ. דא"כ הוה משמע דתרווייהו נפקי מחד קרא [וזה אינו]. תוס' הרא"ש. כא. כדמעטינן הכא מקרא שנים שעשאוה פטורים אע"פ שהיתה כך במשכן. תוס' הרא"ש. כב. שהוא מושיט החפץ ליד חבירו. תוס' הרא"ש. כג. ומשני שכך היתה עבודת הלוים שהיה השני לעולם מקבלו ולא היתה מלאכה זו נעשית ביחיד כלל, אבל מלאכה שהיתה במשכן נעשית ביחיד וגם על פי שנים מיעטה קרא הכא מבעשותה שאם נעשית בשתים פטורים. תוס' הרא"ש. כד. דכי האי גוונא. תוס' הרא"ש. כה. דאיצטריך לאתויי סייעתא. תוס' הרא"ש. כו. והוציא. תוס' הרא"ש. כז. דדוקא בעקירה קא בעי אבל. תוס' הרא"ש. כח. דכהנחת חפץ דמי כדמשמע פשטא דמתניתין. תוס' הרא"ש. כט. דבעינן שתהא עקירה חשובה יותר מהנחה. תוס' הרא"ש. ל. גבי עקירה והנחה מעל גבי מקום ארבעה דפריך. תוס' הרא"ש. לא. דבדבר ההוה גזרו גזירה לגזירה כדאשכחן לקמן גבי הדלקה. תוס' הרא"ש. לב. כשידו פשוטה לרשות אחרת לא חשובה כמונחת משום דבתר גופו גרירא הילכך לא הויא עקירת היד כעקירת החפץ. תוס' הרא"ש.